

Luontopohjaisiin ratkaisuihin vaikuttava päätöksenteko kunnissa

Viheralan käytännöt ja luontopohjaiset ratkaisut -hanke



Euroopan unionin
osarahoittama

www.sykli.fi



HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

Sisällys

1. JOHDANTO	3
1.1. Tausta	3
1.2. Luontopohjaiset ratkaisut rakennetussa ympäristössä	4
1.3. Kuntien yleinen päätöksentekorakenne	5
1.4. Aineisto ja menetelmät	6
2. LUONTOPOHJAISET RATKAISUT KUNNISSA - KATSAUS NYKYTILAAN	6
2.1. Hankekuntien haastattelut - näkemyksiä luontopohjaisten ratkaisujen hyödyntämisestä	6
2.2. Taustaselvitys: Luontopohjaisten ratkaisujen hyödyntämisessä tunnistettuja haasteita	8
2.3. Päätöksentekoketjuun liittyvä kysely	9
2.3.1. Kyselyn tulokset yleisellä tasolla	10
2.3.2. Kyselyn tulokset toimitasokohtaisesti	12
2.3.3. Päätöksentekoketju	19
2.3.4. Kyselyn tulosten tarkastelu	19
3. JOHTOPÄÄTÖKSET	21
LÄHDELUETTELO	22



1. Johdanto

1.1. Tausta

Ilmastonmuutos, luontokato sekä kaupungistuminen asettavat haasteita sekä nykyiselle että tulevalle kaupunkisuunnittelulle. Tiivistyvä kaupunkirakenne tuo palvelut lähemmäs ihmisiä ja vähentää liikkumisen tarvetta. Samalla se kuitenkin vähentää viherpeitteisyyttä ja heikentää näin paikallista monimuotoisuutta sekä lisää alttiutta esim. helteiden ja tulvien vaikutuksille. Tiivis kaupunkirakenne ja viheralueiden puute voi myös heikentää ympäristön viihtyisyyttä sekä asukkaiden hyvinvointia.

Samaan aikaan pienet kunnat kohtaavat omat erityishaasteensa. Asukasluvun pieneneminen ja resurssien rajallisuus vaikeuttavat kestävien ratkaisujen toteuttamista. Tämä korostaa tarvetta löytää kustannustehokkaita keinoja ympäristökysymysten sekä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen. Kaikkiin kuntiin sovellettavia yleisratkaisuja on hankala löytää, sillä kuntien koon ja organisaattiorakenteen lisäksi esimerkiksi kunnan ympäristö ja sijainti vaikuttavat siihen, millaisia ratkaisuja alueella voidaan hyödyntää.

Luontopohjaiset ratkaisut (eng. nature based solutions, NBS) ovat luonnon toimintaan perustuvia ratkaisuja, joilla pyritään vastaamaan ihmisen muokkaamassa ympäristössä ilmeneviin haasteisiin ja ongelmiin, kuten ilmastonmuutokseen tai luonnon köyhtymiseen. Luontopohjaisen ratkaisun käsitteeseen sisältyy tyypillisesti ajatus monihyötyisyydestä. Kiinteistön pihalle istutettu mikrometsä voi samanaikaisesti lisätä mm. alueen varjostusta ja viihtyisyyttä sekä tukea paikallista lajistoa sekä hiilensidontaa.

Tämä raportti on tuotettu osana Viheralan käytännöt ja luontopohjaiset ratkaisut -hanketta (VIRKEÄ), jonka tarkoituksena on ollut kehittää ja edistää luontopohjaisia ratkaisuja Kanta- ja Päijät-Hämeen kunnissa. Jo aiemmin on tunnistettu, että luontopohjaisten ratkaisujen hyödyntämisen pullonkaulat liittyvät mm. kuntaorganisaatioiden päätöksentekoprosesseihin. Tässä hankkeessa on siksi selvitetty luontopohjaisiin ratkaisuihin kytkeytyvää päätöksentekoa etenkin kuntien ja viheralan näkökulmasta. Raportin pohjana on käytetty VIRKEÄ-hankkeessa vuosina 2023–2025 toteutettuja haastatteluja, työpajoja sekä päätöksentekokyselyä. Raportissa on hyödynnetty myös aiempia aiheeseen liittyviä julkaisuja sekä raportteja.

1.2. Luontopohjaiset ratkaisut rakennetussa ympäristössä

Luontopohjaiset ratkaisut ovat viime vuosina vakiinnuttaneen asemaansa osana kaupunkisuunnittelun sekä ilmastonmuutoksen ja biodiversiteettikadon torjunnasta käytävää keskustelua. Luontopohjaisten ratkaisujen merkityksen ovat tunnistaneeet mm. Euroopan komissio sekä hallitustenvälinen ilmastopaneeli (IPCC) ja luontopaneeli (IPBES) (Euroopan komissio n.d.). Myös Suomessa on arvioitu olevan hyvät mahdollisuudet luontopohjaisten ratkaisujen hyödyntämiseen (Valtioneuvosto 2019) ja käsite esiintyykin useiden kuntien ilmasto- ja luonnon monimuotoisuus -ohjelmissa.

Luontopohjaisilla ratkaisuilla pyritään vastaamaan etenkin rakennetussa ympäristössä esiintyviin haasteisiin, kuten lämpösaarekeilmiöön ja hulevesien hallintaan. Samalla niillä voidaan kuitenkin tukea myös paikallista biodiversiteettiä ja lisätä ympäristön viihtyisyyttä kasvattamalla alueen viherpeitteisyyttä. Kaupunkien viheralueilla on todettu olevan useita positiivisia vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen (World Health Organization 2016). Yksittäinen luontopohjainen ratkaisu ei välttämättä tuota merkittäviä vaikutuksia, mutta ratkaisujen laaja-alaisemmalla hyödyntämisellä ja tarkoituksenmukaisella kohdentamisella voidaan parantaa ratkaisujen vaikuttavuutta.

Luontopohjaisten ratkaisujen ilmastonmuutokseen kytkeytyvät vaikutukset syntyvät mm. lisätyn kasvillisuuden hiilensidonnasta sekä varjostuksen tuomasta viilentävästä vaikutuksesta. Kasvillisuus lisää myös haihduntaa ja auttaa sitomaan maata vähentäen eroosiota. Viherpeitteisyyden avulla voidaan myös imeyttää ja hallita hulevesiä. Tällä voi olla keskeinen rooli kuntien kannalta, sillä voimakkaiden sateiden ennustetaan lisääntyvän ilmastonmuutoksen myötä (Nordling ym. 2025)

Luonnon monimuotoisuuden osalta luontopohjaisten ratkaisujen vaikutukset kohdistuvat etenkin sopivien elinympäristöjen ja ravinnonlähteiden lisäämiseen rakennetussa ympäristössä. Maankäytön muutokset ja elinympäristöjen tuhoutuminen ovat keskeisimpiä luontokadon ajureita (Jaureguiberry ym. 2022). Urbaanissa ympäristössä tähän voidaan puuttua säästämällä nykyisiä luontokohteita sekä luomalla sopivia elinympäristöjä ja mikrohabitaatteja rakennettuun ympäristöön. Luontopohjaiset ratkaisut ovat yksi keino vastata tähän tarpeeseen. Ajatusta tukee se, että suurin osa luontopohjaisista ratkaisuista näyttäisi edistävän luonnon monimuotoisuutta urbaaneissa ympäristöissä (Li ym., 2025).

Monimuotoisuutta turvatessa on tärkeää huomioida, ettei luonto- ja viherympäristöjen kokonaismäärä saisi vähentyä tai niiden laatu heiketä. Myös kansainvälisen luonnonsuojeluliiton (IUCN) luontopohjaisten ratkaisujen standardit edellyttävät luontopohjaisilta ratkaisuilta nettohyötyä luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemien eheyden osalta (IUCN 2020). Tämä tarkoittaa sitä, että luontopohjaiseksi ratkaisuksi ei tulisi laskea toteutusta, jossa on esimerkiksi hävitetty arvokas niitty ja tilalle on rakennettu parkkihalli, jossa on viherkatto.

IUCN:n mukaan luontopohjaiset ratkaisut voivat vastata etenkin seuraaviin yhteiskunnalliseen haasteisiin (IUCN 2020):

- Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen
- Katastrofiriskien vähentäminen
- Taloudellinen ja sosiaalinen kehitys
- Ihmisten terveys/ hyvinvointi
- Ruokaturva
- Vesiturvallisuus
- Ympäristön tilan heikentymisen pysäyttäminen ja luontokadon kääntäminen

1.3. Kuntien yleinen päätöksentekorakenne

Pohjimmiltaan kuntien päätöksenteko on hyvin samankaltaista kaikissa kunnissa. Merkittävimmät erot syntyvät kunnan koosta ja sen myötä laajenevasta organisaatorakenteesta. Kuntien päätöksenteon perusrakenteeseen kuuluvat valtuusto, hallitus ja eri toimialojen lautakunnat. Suuremmissa kunnissa mukaan tulevat erilaiset liikelaitokset ja konserniyhtiöt. Pienten kuntien organisaatorakenne on yleensä suuria kuntia yksinkertaisempi.

Suomalaisten kuntien ylin päättävä elin on kuntavaaleilla valittu valtuusto, joka vastaa kunnan strategiasta, keskeisistä linjauksista sekä taloudesta. Valtuuston alaisuudessa toimii kunnanhallitus, joka huolehtii päätösten valmistelusta ja täytäntöönpanosta sekä kunnan hallinnon ja talouden johtamisesta. Kunnanhallitusta voidaan pitää kunnan keskeisimpänä toimielimenä. Kunnanhallituksen tukena toimii kunnanjohtaja tai pormestari, joka johtaa kunnan operatiivista toimintaa. Kunnissa on lisäksi lautakuntia, jotka vastaavat eri toimialoista, kuten opetuksesta, sosiaali- ja terveyspalveluista, teknisistä palveluista ja ympäristöasioista. Lautakunnat valmistelevat oman sektorinsa asioita kunnanhallitukselle ja valtuustolle sekä seuraavat palveluiden toteutumista.

Kunnan operatiivinen toiminta on organisoitu toimialoihin, jotka vastaavat kunnan palveluiden käytännön järjestämisestä ja kehittämisestä. Esimerkkejä toimialoista ovat sivistystoimi, sosiaali- ja terveystoimi sekä tekninen toimi. Jokaisen toimialan johdossa on toimialajohtaja, joka vastaa toiminnan johtamisesta ja kehittämisestä lautakuntien ja kunnanhallituksen linjausten mukaisesti. Toimialajohtajat toimivat linkkinä päätöksentekuelinten ja käytäntöön viemisen välillä. Kuntalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon (äänestämisen lisäksi) muun muassa aloitteiden, kuulemisten ja erilaisten neuvostojen kautta. Asukkaat voivat osallistua myös lautakuntien kautta tuoden esiin näkemyksiään ja tarpeitaan.



1.4. Aineisto ja menetelmät

Tämä päätöksentekoselvitys perustuu seuraaviin hankkeen aikana hyödynnettyihin menetelmiin ja aineistoihin:

1. Alkuhaastattelut: Hankkeen alussa haastateltiin pilottikuntien edustajia Teams-verkkokokouspalvelun välityksellä. Haastattelujen tavoitteena oli selvittää, mitä hankkeeseen osallistuvat kunnat tietävät luontopohjaisista ratkaisuista, mitä ovat tehneet näihin liittyen, ja mitä he kaipaisivat hankkeelta. Haastatellut kunnat olivat Hämeenlinna, Riihimäki, Orimattila ja Hollola (Hollolan tilalle pilottikunnaksi tuli Heinola loppuvuonna 2024).
2. Hankkeen ensimmäinen pilottikunnille järjestetty työpaja, joka keskittyi päätöksentekoketjuihin kuntaorganisaatioissa.
3. Forms-kysely, jonka tarkoituksena oli tuottaa lisätietoa kuntien viheralueiden suunnitteluun ja hoitoon liittyvistä päätöksentekoprosesseista. Kyselyn avulla selvitettiin, miten päätöksenteko jakautuu eri toimijoiden kesken ja kenellä on suurin päätösvalta viheralueiden suunnittelussa sekä ylläpidossa (erityisesti luontopohjaisten ratkaisujen osalta). Kyselyyn haettiin vastauksia kaikilta, jotka ovat mukana viheralueiden hoidossa, suunnittelussa tai siihen liittyvässä päätöksenteossa. Kyselyyn saatiin yhteensä 30 vastausta 15 eri kunnasta.
4. Taustaselvitys, aiheesta koottiin taustatietoa mm. aiemmista selvityksistä, raporteista sekä kuntaorganisaatioiden verkkosivuilta. Taustaselvityksen tavoitteena oli tunnistaa erityisesti kuntien viherympäristön hallinnan organisointia, toimijoita sekä siihen kytkeytyvää päätöksentekorakennetta.

2. Luontopohjaiset ratkaisut kunnissa - katsaus nykytilaan

2.1. Hankekuntien haastattelut - näkemyksiä luontopohjaisten ratkaisujen hyödyntämisestä

Pilottikuntien alkuhaastatteluissa nousi esille muutamia tekijöitä, jotka toimivat esteinä tai vaikeuttivat luontopohjaisten ratkaisujen hyödyntämistä. Kaikki haastatellut kuntaedustajat nostivat luontopohjaisten ratkaisujen soveltamisen esteiksi seuraavia tekijöitä:

- osaamisen ja asiantuntijuuden puute,
- totutuista toimintatavoista poisoppimisen vaikeus,
- kustannustekijät sekä
- asenteet.



Haastattelujen perusteella hankekunnissa tunnistettiin luontopohjaisten ratkaisujen käsite, mutta vain pintapuolisesti. Luontopohjaisten ratkaisujen hyödyntäminen, rakentaminen ja ylläpito edellyttävät asiaan perehtyneisyyttä ja osaamista. Kunnissa totutut toimintatavat ohjaavat vahvasti ratkaisujen valintoja, sillä ne ovat selkeitä ja aiemmin kokeiltuja. Tämä koskee sekä päätöksentekijöitä että työn toteuttajia. Totutut toimintatavat ovat vahvasti juurtuneet, joten niiden muuttaminen on työlästä. Poisoppimista vaikeuttaa vaihtoehtoisten (esim. luontopohjaisten ratkaisujen) käytännön esimerkkien puute. Lisäksi luontopohjaisten ratkaisujen toteuttamiseen ja ylläpitoon ei vielä ole useimmissa kunnissa vakiintuneita käytäntöjä tai tarvittavia resursseja. Lisäksi viherympäristön hallinnan eri tasoilla – niin hallinnossa kuin käytännön toteutuksessa – vallitsee epävarmuus luontopohjaisten ratkaisujen toimivuudesta. Eräs kuntaedustaja mainitsi kuntansa nykyisen poliittisen ilmapiirin nostavan kynnystä tehdä ratkaisuja ekologisuuden puolesta, jos ekologisuus on kyseisen ratkaisun kohdalla painavin peruste.

Kustannukset määräävät kuntien päätöksentekoa vahvasti. Kaikki haastatellut nimesivät kustannustekijät yhdeksi merkittävimmäksi esteeksi luontopohjaisten ratkaisujen hyödyntämiselle. Luontopohjaisista ratkaisuksista on vähemmän kustannustietoa kuin ns. tavanomaisista ratkaisuksista. Lisäksi joissain tapauksissa ylläpito voi olla työläämpää, kuten dynaamisten istutusten tapauksessa. Kustannuksia voi nostaa myös ulkopuolisen osaamisen tarve, sillä haastateltavat nostivat esille kunnan oman asiantuntijuuden puutteen luontopohjaisista ratkaisuksista. Kustannuskysymyksen taustalla lienee myös tiedon puute siltä osin, että luontopohjaisten ratkaisujen monihyötyisyyttä ei välttämättä tunnisteta. Monihyötyisyyden vuoksi luontopohjaisen ratkaisun kustannuksia tulisi suhteuttaa laajemmin erilaisiin hyötyihin, joita ratkaisu päätarkoituksensa ohella tuottaa. Näille hyödyille, on kuitenkin monissa tapauksissa vaikeaa määrittää rahallista arvoa, minkä vuoksi luontopohjaisiin ratkaisuihin sijoitetun pääoman tuottoa voi olla hankala arvioida.

Luontopohjaisten ratkaisujen käyttö voi edellyttää päätöksenteko- ja toteutustason lisäksi myös kunnan asukkaiden asenteiden muutosta. Asukkaat eivät välttämättä ymmärrä luontopohjaisten ratkaisujen käyttöä ja ratkaisuilla tavoiteltuja hyötyjä. Esimerkiksi lahopuu kaupunkipuistoissa herättää ihmetystä, ja toisten mielestä taas lyhyeksi ajettu nurmi on esteettisesti paras ratkaisu. Myös kunnan asukailta edellytetään siis tottumista uudenlaisiin rakennetun ympäristön viherrakenteisiin ja niiden kunnossapidon tapoihin.

Viheralan luontopohjaisten ratkaisujen hyödyntämisen osalta moni kunta nosti haastatteluissa esiin myös vieraslajit, jotka voivat tietyissä tapauksissa hidastaa luontopohjaisten ratkaisujen käyttöä. Esimerkiksi espanjansiruetanan esiintymisalueilla niittyjen lisäämistä pidetään riskinä vieraslajietanan kannalta, sillä niityt voisivat tarjota etanoilla suotuisat olosuhteet. Luontopohjaisten ratkaisujen osalta on tärkeää hahmottaa monipuolisesti ratkaisujen liittyminen muihin viherympäristön käytön ja hoidon tavoitteisiin, jotta ratkaisut voivat tuottaa tavoiteltuja hyötyjä.



2.2. Taustaselvitys: Luontopohjaisten ratkaisujen hyödyntämisessä tunnistettuja haasteita

Luontopohjaisten ratkaisujen soveltuvuus kuhunkin kohteeseen on riippuvaista alueella vallitsevista kasvupaikkatekijöistä ja ympäristöolosuhteista. Tämän lisäksi Luontopohjaisten ratkaisujen hyödyntämiseen vaikuttavat etenkin kaupunkien/kuntien tavoitteet sekä paikallinen päätöksentekorakenne. Tästä syystä monet verkosta löytyvät luontopohjaiset ratkaisut tai niihin liittyvät julkaisut eivät ole suoraan sovellettavissa Suomen oloihin. Aiheesta on kuitenkin myös kattavia kotimaisia julkaisuja, kuten Valtioneuvoston julkaisemat ”Kestävää kaupunkisuunnittelua - luontopohjaiset ratkaisut maakunnissa ja kunnissa” (Paloniemi 2019a) sekä ”Luontopohjaisten ratkaisujen käytännön toteuttaminen maakunnissa ja kunnissa” (Paloniemi 2019b). Julkaisuissa tutustutaan kuntaesimerkkien avulla luontopohjaisten ratkaisujen mahdollisuuksiin sekä haasteisiin käytännön tasolla.

Eräs kunnissa tunnistettu haaste oli organisaatioiden siiloutuneisuus (Paloniemi 2019a). Esimerkkinä nostettiin mm. kaavoituksen ja teknisen toimen tiedonkulun ja yhteistyön puute. Toisaalta myös päätöksentekijöiden sitouttaminen luontopohjaisten ratkaisujen toimeenpanoon nähtiin tärkeänä kunnissa (Paloniemi 2019a). Käytännön toteutuksia tarkastelleessa raportissa tuotiin esiin vuorovaikutuksen sekä asukkaiden osallistamisen merkitys luontopohjaisten ratkaisujen suunnittelussa (Paloniemi 2019b). Yhteistyö eri toimielinten välillä on tärkeää, jotta suunnitelmassa voidaan huomioida asukkaiden sekä kaavoituksen lisäksi (infra)rakentamisen ja ylläpidon erityispiirteet.

Green Building Councilin raportissa puolestaan havaittiin etenkin suunnittelukäytäntöjen, taloudellisen arvon puutteen sekä osaamisvajeen hankaloittavan luontopohjaisten ratkaisujen hyödyntämistä (Turunen & Lahtinen, 2025). Raportissa huomautetaan, etteivät päätöksentekijät välttämättä tunnista luontopohjaisten ratkaisujen monihyötyisyyttä ja ekosysteemipalveluiden tuottamia hyötyjä. Toisaalta aihetta koskevaa osaamisvajetta tunnistettiin myös muilla kuntatason toimijoilla (Turunen & Lahtinen, 2025).

VIRKEÄ-hankkeen yhteydessä toteutetussa opinnäytetyössä Sara Syvälahti (2025) havaitsi, ettei osa kuntatoimijoista tunnista rooliaan luontopohjaisten ratkaisujen edistämisessä. Syvälahden mukaan ajoittain omaa roolia jopa vähätellään. Merkittävimmiksi haasteiksi luontopohjaisten ratkaisujen edistämisessä tunnistettiin epäselvän vastuunjako, sopivien esimerkkien ja tilan puute sekä tiedon vaikea sovellettavuus (Syvälahti 2025).

Syvälahti toteaa opinnäytetyössään, että eri tahot kuntien sisällä näkevät luontopohjaisten ratkaisujen tiellä olevat päätöksentekosteet varsin yhteneväisesti. Päätöksentekorakenteen siiloutuneisuuden ohella Syvälahden havaitsema ja hankkeen alkuhaastatteluissa esiin tullut muutosvastaisuus sekä totuttuihin käytäntöihin urautuminen muodostavat esteen luontopohjaisten ratkaisujen yleistymiselle.

Opinnäytetyössä havaittiin suunnittelutasojen olevan monimutkaisempi ja dynaamisempi kokonaisuus kuin kirjallisuudessa esitetyt mallit antavat ymmärtää. Lisäksi päätöksentekoketjun jakaminen kolmeen tasoon (ohjaus-/strateginen taso, suunnittelu- ja

määrittelytaso sekä toteutustaso) nähtiin teoreettisena, eikä sen koettu vastaavan aina todellista rakennetta (Syvälahti 2025).

2.3. Päätöksentekoketjuun liittyvä kysely

Kuntatoimijoille suunnattu kysely toteutettiin Microsoft Forms ohjelmalla. Kyselyllä selvitettiin, miten eri toimitasoilla työskentelevät henkilöt tuntevat luontopohjaisten ratkaisujen käsitettä, mitkä tahot voivat vaikuttaa luontopohjaisten ratkaisujen hyödyntämiseen ja käytännön toteutuksiin, ja miten luontopohjaisiin ratkaisuihin liittyvä päätöksentekoketju rakentuu. Vastauksia saatiin yhteensä 30 ja nämä tulivat 15 eri kunnasta tai kaupungista. Vastanneista suuria kaupunkeja (yli 100 000 asukasta) edusti kaksi vastaajaa, keskisuuria kaupunkeja (50 000–100 000 asukasta) kolme vastaajaa, keskikokoisia kaupunkeja tai kuntia (20 000–50 000 asukasta) edusti neljä vastaajaa, ja loput kuusi vastaajaa olivat pienemmistä kunnista (alle 20 000 asukasta). Painopiste vastauksissa oli hankkeen kohdealueella, mutta vastauksia saatiin myös muista maakunnista.

Tässä osiossa käydään kyselyn vastaukset läpi yleisellä tasolla ja toimitasokohtaisesti. Lopussa analysoidaan kyselystä saatuja tuloksia.

Kyselyn vastaajien profiilit

Kyselyssä vastaajaa pyydettiin valitsemaan omaa toimenkuvaa parhaiten kuvaava rooli alla näkyvistä vaihtoehdoista. Selkeyden vuoksi raportissa viitataan näihin vastaajaryhmiin lyhyemmillä (alla lihavoiduilla) termeillä.

- Kunnallispoliitikko = **kunnallispoliitikko (7 vastaajaa)**
- Kunnan hallinnollisissa tehtävissä (kaavoittaja, ilmasto-/ympäristökoordinaattori, teknisen toimen edustaja tms.) = **hallinnon työntekijät (9 vastaajaa)**
- Puutarhuri, kiinteistönhoitaja tms. kenttätyöntekijä = **kenttätyöntekijät (5 vastaajaa)**
- Puutarhurien, kiinteistönhoitajien tms. kenttätyöntekijöiden esihenkilö = **kenttätyöntekijöiden esihenkilöt (4 vastaajaa)**
- Viheralueiden hallintaan ja ylläpitoon liittyvissä johdon tehtävissä. (viheraluepäällikkö tms.) = **viheralueiden vastuuhenkilöt (5 vastaajaa)**
- Kunnan johtotehtävissä olevat henkilöt (tekninen johtaja, ympäristöpäällikkö tai vastaava) = **kunnan johtotehtävissä työskentelevät (0 vastaajaa)**

2.3.1. Kyselyn tulokset yleisellä tasolla

Ovatko luontopohjaiset ratkaisut (eng. nature based solutions, NBS) sinulle tuttu käsite?

50 %:lle vastaajista luontopohjainen ratkaisu oli entuudestaan tuttu käsite. Käsitteen tunsivat erityisesti kunnan hallinnollisissa tehtävissä toimivat vastaajat sekä viheralueiden vastuuhenkilöt.

37 % vastaajista oli kuullut käsitteen, mutta ei tuntenut sitä tarkemmin. Tässä ryhmässä esiintyi varsin tasaisesti kunkin vastaajaryhmän edustajia.

13 % vastaajista ei ollut kuullut käsitettä aiemmin. Näissä vastauksissa korostuvat erityisesti kunnallispoliitikkojen vastaukset.

Pystytkö itse vaikuttamaan työssäsi viheralueiden suunnitteluun ja hoitokäytäntöihin?

50 % vastaajista kokee voivansa vaikuttaa sekä suunnitteluun että päätöksentekoon. Molempiin kokevat voivansa vaikuttaa erityisesti kunnan hallinnon työntekijät, kenttätöntyöntekijöiden esihenkilöt ja viheralueiden vastuuhenkilöt.

13 % vastaajista koki voivansa vaikuttaa hoitokäytäntöihin, mutta ei suunnitteluun. Nämä vastaajat ovat yhtä kunnallispoliitikkoa lukuun ottamatta kenttätöntyöntekijöitä.

20 % vastaajista kokee voivansa vaikuttaa suunnitteluun, mutta ei hoitokäytäntöihin. Tässä kategoriassa vastaajat ovat kunnallispoliitikkoja ja hallinnon työntekijöitä.

17 % vastaajista koki, ettei voi vaikuttaa kumpaankaan. Tästä vastaajakategoriasta löytyi 2 kunnallispoliitikkoa, 2 hallinnon työntekijää sekä 1 kenttätöntyöntekijä.

Mikä toimitaso pystyy mielestäsi vaikuttamaan eniten kuntasi viheralueiden määrään ja suunnitteluun?

Vastausten perusteella hallinnon työntekijöiden nähtiin voivan vaikuttaa eniten kunnan viheralueiden määrään ja suunnitteluun. Runsaasti mainintoja saivat myös viheralueiden vastuuhenkilöt sekä kunnan johtotehtävissä työskentelevät henkilöt. Vähiten mainintoja saivat kunnallispoliitikot sekä kenttätöntyöntekijät.



Kuva 1: Mikä toimitaso pystyy mielestäsi vaikuttamaan eniten kuntasi viheralueiden määrään ja suunnitteluun?

Mikä toimitaso pystyy mielestäsi vaikuttamaan eniten kuntien viheralueiden laatuun ja hoitotoimenpiteisiin (esim. kasvivalinnat, ylläpidon määrä ym.)?

Kuntien viheralueiden laatuun ja hoitotoimenpiteisiin (esim. kasvivalinnat, ylläpidon määrä ym.) pystyvät kyselyn tulosten perusteella vaikuttamaan eniten viheralueiden vastuuhenkilöt. Toiseksi eniten mainintoja saivat kenttätöntekijöiden esihenkilöt.

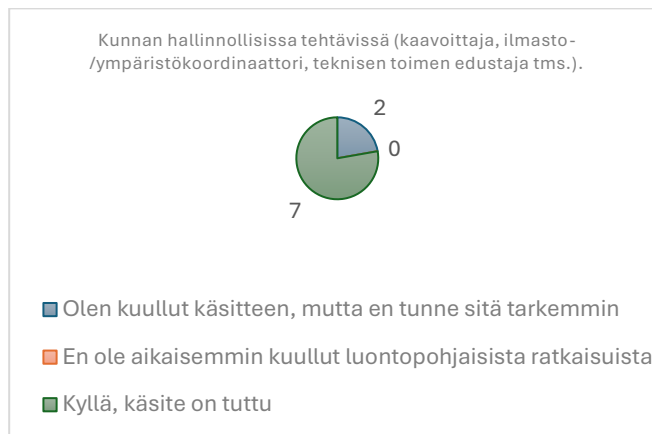
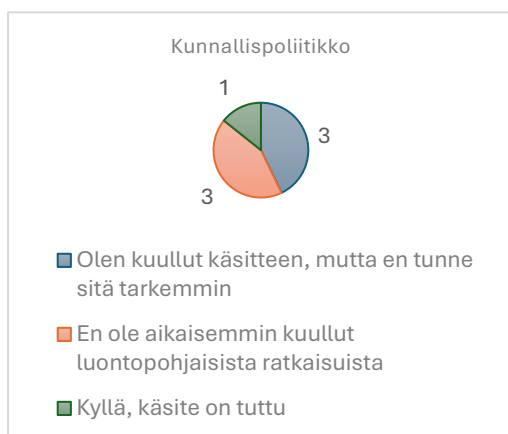
Vähiten vaikutusvaltaa viheralueiden laatuun ja hoitotoimenpiteisiin koettiin oleva kunnallispoliitikoilla ja kunnan johtotehtävissä työskentelevillä henkilöillä.



Kuva 2: Mikä toimitaso pystyy mielestäsi vaikuttamaan eniten kuntien viheralueiden laatuun ja hoitotoimenpiteisiin (esim. kasvivalinnat, ylläpidon määrä ym.)?

2.3.2. Kyselyn tulokset toimitasokohtaisesti

Ovatko luontopohjaiset ratkaisut (eng. nature based solutions, NBS) sinulle tuttu käsite?

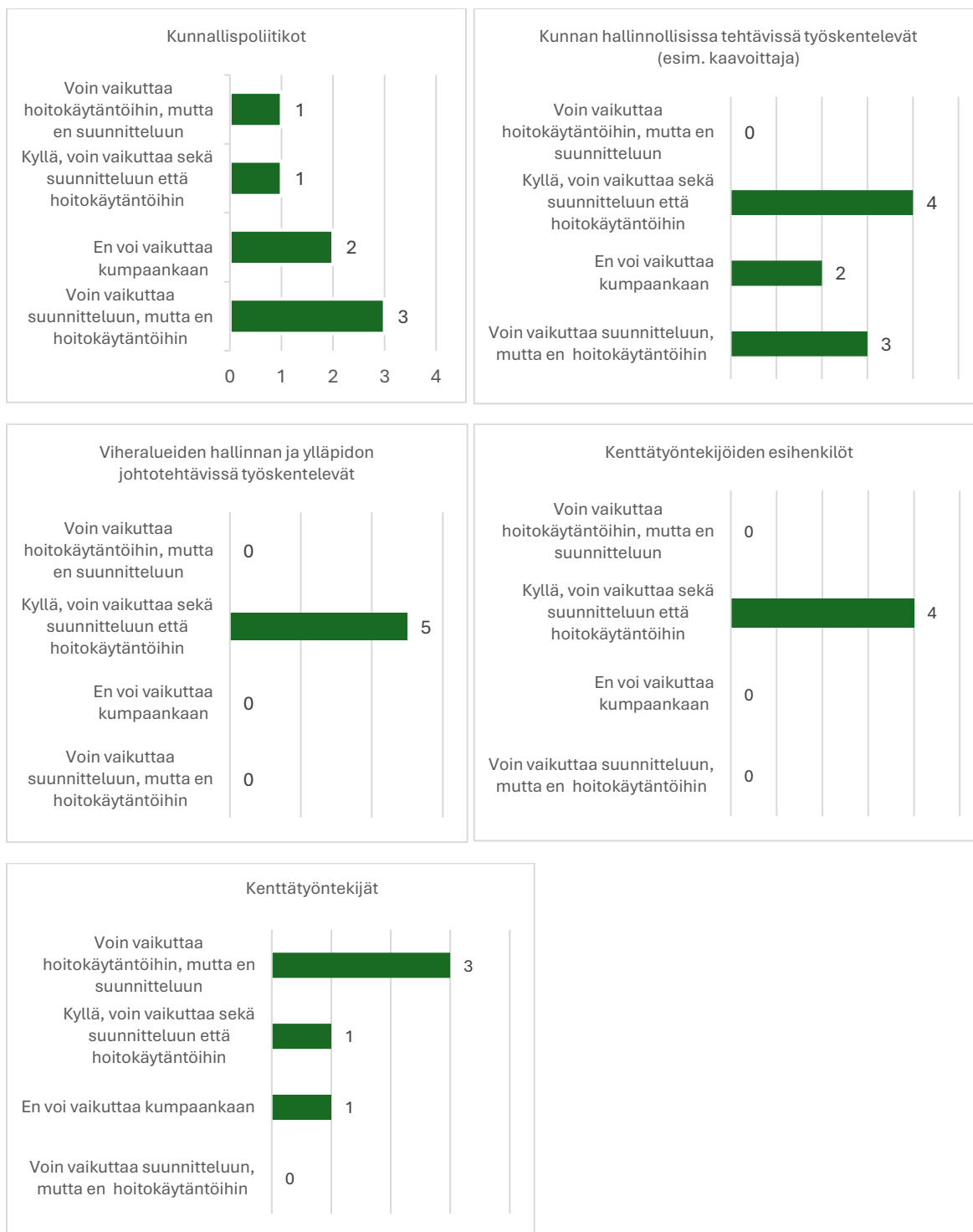




Kuva 3: Eri toimitasot: ovatko luontopohjaiset ratkaisut (eng. nature based solutions, NBS) sinulle tuttu käsite?

Toimitasokohtaisesti luontopohjaisten ratkaisujen käsite on ymmärrettävästi tutuin viheralueiden parissa työskenteleville, joista lähes kaikille käsite on jossain määrin tuttu. Sen sijaan kyselyyn vastanneilla kunnallispolitiikoilla käsitteen tunnettuus vaihtelee. On kuitenkin huomionarvoista, että sisällöllisesti luontopohjaisten ratkaisujen käsite ei vielä välttämättä ole kovin tuttu edes kaikille viheralueiden hallintaan keskeisesti liittyville tahoille.

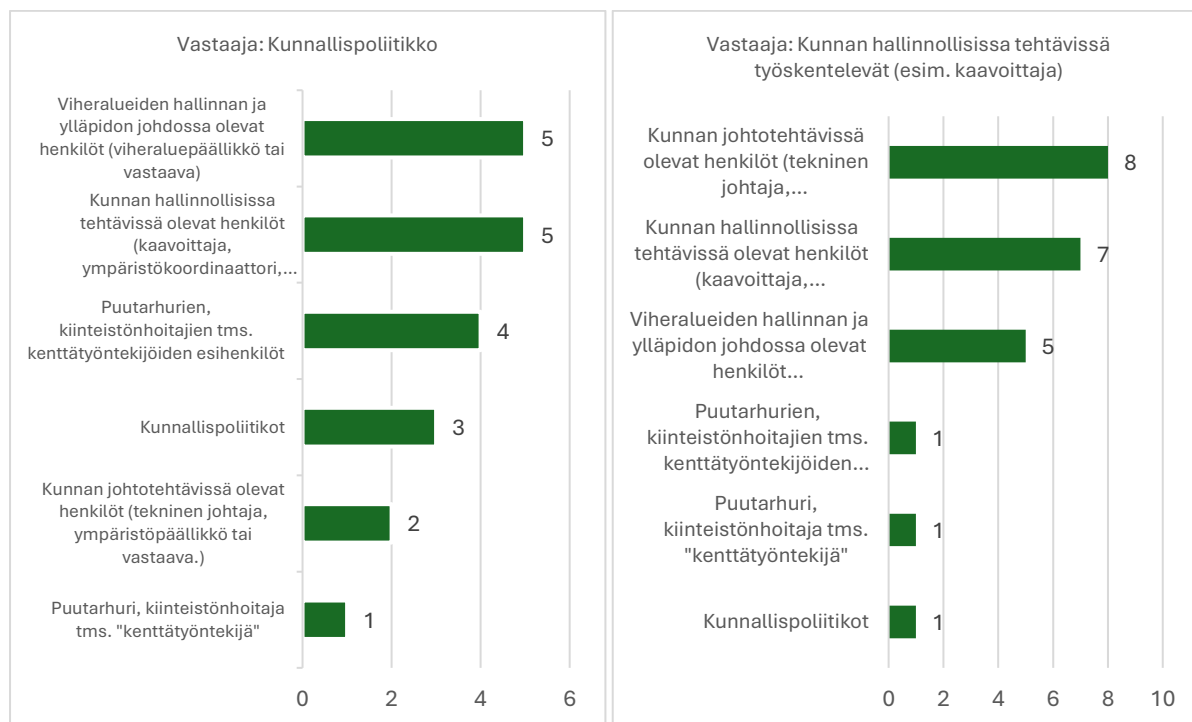
Pystytkö itse vaikuttamaan työssäsi viheralueiden suunnitteluun ja hoitokäytäntöihin?



Kuva: Eri toimitasot vastaajina: pystytkö itse vaikuttamaan työssäsi viheralueiden suunnitteluun ja hoitokäytäntöihin?

Suoraan viheralueiden hallintaan kytkeytyvät toimijatahot tunnistavat vaikutusmahdollisuutensa viheralueiden suunnitteluun ja hoitokäytäntöihin hyvin. Viheralueiden hallinnan ja ylläpidon johtotehtävissä sekä kenttätöntekijöiden esihenkilöinä toimivat kokivat voivansa vaikuttaa sekä viheralueiden suunnitteluun että viheralueiden hoidon käytäntöihin. Sen sijaan kunnan viheralaan linkittyvissä hallinnollisissa tehtävissä työskentelevien sekä kunnallispoliitikkojen kokemukset vaikutusmahdollisuuksista vaihtelevat. Osa koki ja tiedosti voivansa vaikuttaa sekä viheralueiden suunnitteluun että hoidon käytäntöihin mutta osa koki vaikutusmahdollisuutensa vähäisinä. Vastausten vaihtelua voi selittää se, että ”hallinnon työntekijä” profiililla on vastannut moninaisissa tehtävissä toimivia henkilöitä, jolloin oman työn kytkeytyminen viheralueiden määrittelyyn voi olla vähäistä.

Mikä toimitaso pystyy mielestäsi vaikuttamaan eniten kuntasi viheralueiden määrään ja suunnitteluun?



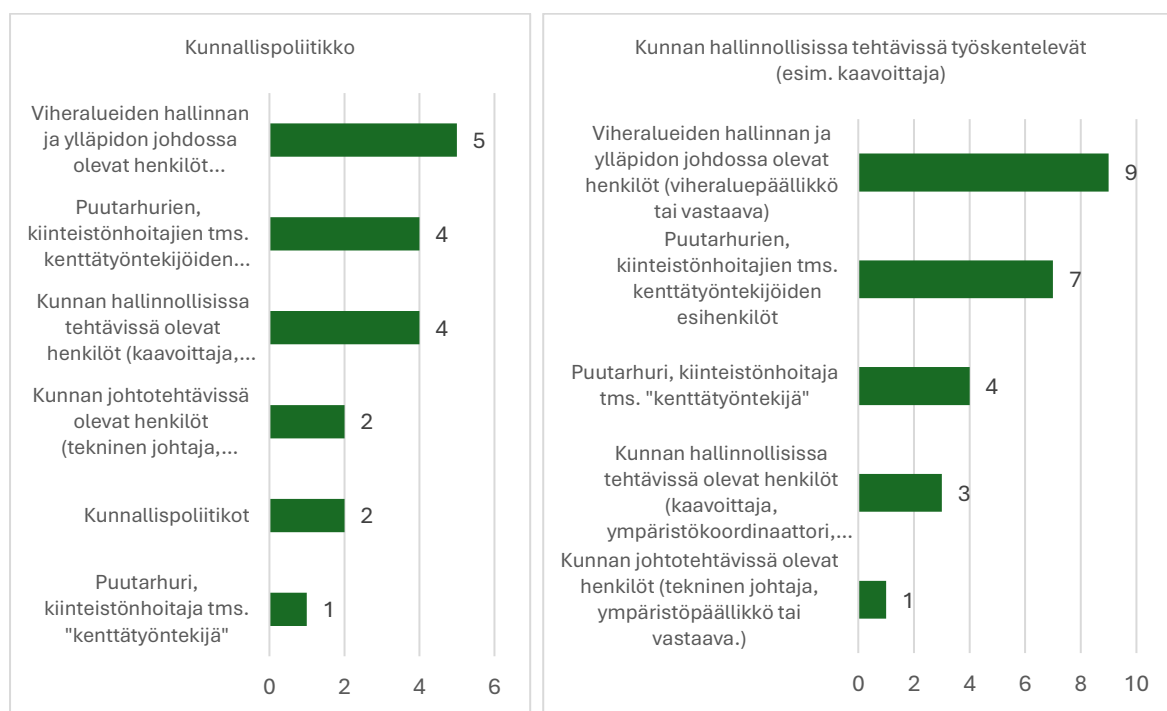


Kuva 1: Eri toimitasot vastaajina: mikä toimitaso pystyy mielestäsi vaikuttamaan eniten kuntasi viheralueiden määrään ja suunnitteluun?

Eri vastaajatahojen näkemyksissä siitä, mikä toimijataso pystyy vaikuttamaan eniten viheralueiden määrään ja suunnitteluun, korostuvat maankäytön rooli viheralueiden määrittelijänä (esim. kaavoittajat) sekä viheralueiden hallinnan ja ylläpidon johdon vaikutusvalta. Kunnan johtotehtävissä työskentelevien (esim. tekninen johtaja, ympäristöpäällikkö) osalta näkemykset vaikutusvallasta viheralueiden määrään ja suunnitteluun sen sijaan vaihtelevat.

Moni kunnan hallinnollisissa tehtävissä työskentelevä on nähnyt oman toimijatahonsa ohella kunnan johtotehtävissä työskentelevillä olevan eniten vaikutusvaltaa viheralueiden määrään ja suunnitteluun liittyen. Sen sijaan kunnallispoliitikkojen vastaukset poikkeavat tästä linjasta. Kunnallispoliitikkojen vastauksissa korostuvat viheralueiden hallinnan ja ylläpidon johtotehtävissä työskentelevät sekä hallinnollisissa tehtävissä työskentelevät. Oman roolinsa kokivat merkittäviksi sekä viheralueiden hallinnan ja ylläpidon johtotehtävissä työskentelevät että hallinnollisissa tehtävissä työskentelevät (esim. kaavoittajat). Kenttätyöntekijöiden ja heidän esihenkilöidensä vaikutusvaltaa viheralueiden määrään ja suunnitteluun vastaajatahot pitivät yleisesti varsin vähäisinä.

Mikä toimitaso pystyy mielestäsi vaikuttamaan eniten kuntien viheralueiden laatuun ja hoitotoimenpiteisiin (esim. kasvivalinnat, ylläpidon määrä ym.)?





Kuva 2: Eri toimitasot vastaajina: Mikä toimitaso pystyy mielestäsi vaikuttamaan eniten kuntien viheralueiden laatuun ja hoitotoimenpiteisiin (esim. kasvivalinnat, ylläpidon määrä ym.)?

Kaikki vastaajaryhmät näkivät viheralueiden hallinnan ja ylläpidon johdossa työskentelevien henkilöiden vaikuttavan eniten viheralueiden laatuun ja hoitotoimenpiteisiin. Toiseksi eniten vaikutusta arvioitiin olevan puutarhureilla, kiinteistönhoitajilla sekä muilla kenttätöntyöntekijöillä.

2.3.3. Päätöksentekoketju

Vastaajia pyydettiin kuvaamaan, miten viheralueisiin ja luontopohjaisiin ratkaisuihin liittyvä päätöksenteko tapahtuu omassa kunnassa. Tarkoituksena oli selvittää miten työntekijät ja alan parissa työskentelevät henkilöt kokevat päätöksenteon tapahtuvan. Vastaukset kuvaavat vastaajien näkemyksiä siitä missä tehdään merkittävimmät viheralueita koskevat päätökset. Vastaukset olivat moninaisia ja poikkesivat toisistaan paljon, mutta vastauksista hahmottui kuitenkin seuraavanlainen järjestys (alkaen vaikutusvaltaisimmasta tasosta):

1. Poliittinen ja strateginen taso

→ valtuusto, lautakunnat, kunnanhallitus

2. Kaavoitus ja hallinnon suunnittelu

→ kaavoittajat, ympäristösihteerit, tekninen johto

3. Asiantuntijajohto

→ kaupunginpuutarhuri, viheralueiden suunnittelu

4. Esihenkilötaso

→ viheralueiden työnjohtajat, esihenkilöt

5. Käytännön toteutus

→ puutarhurit, kiinteistöhoitajat, kenttätöntyöntekijät

2.3.4. Kyselyn tulosten tarkastelu

Kyselyn perusteella luontopohjaisten ratkaisujen käsite ei ole vielä sisällöllisesti tuttu edes kaikille viheralaan kytkeytyville toimijatasoille. Kuntapäättäjätasolla käsite vaikuttaa olevan osalle vielä täysin vieras. Yleiskielisille ja havainnollisille kuvauksille luontopohjaisista ratkaisuksista on siten edelleen tarvetta. Näissä kuvauksissa kannattaa tuoda esille sekä luontopohjaisten ratkaisujen merkitystä ja mahdollisuuksia sekä kytkeytymistä kuntatason erilaisiin toimintoihin käytännön tasolla. Tällöin voidaan lisätä sekä poliitikkojen että kuntalaisten yleistä tietämystä luontopohjaisista ratkaisuksista ja tukea niiden soveltamismahdollisuuksia viheralan päätöksenteossa.

Eniten vaikutusvaltaa ja päätöksenteon mahdollisuuksia kunnan viheralueiden määrään ja suunnitteluun on kyselyn perusteella kunnan hallinnollisissa tehtävissä työskentelevillä (kuten kaavoittajilla), viheralueiden hallinnon ja ylläpidon johtotehtävissä työskentelevillä sekä viheralueisiin muulla tavoin kytkeytyvissä johtotehtävissä työskentelevillä. Tulokset vastaavat

hyvin odotuksia, sillä näillä osa-alueilla tehdään viheralueisiin liittyviä resurssipäätöksiä ja määritellään maankäyttöä. Luontopohjaisten ratkaisujen edistämisen näkökulmasta tällä päätöksenteon tasolla tarvitaan tietoa erityisesti luonnon ja viheralueiden määrästä, sijoittumisesta, luontoverkostoista sekä näiden tarjoamista hyödyistä. Tällainen tieto tukee päätöksentekoa ja auttaa tunnistamaan luontopohjaisten ratkaisujen mahdollisuudet kunnassa. Paremman tiedon avulla maankäyttöön liittyvissä päätöksissä voidaan ottaa huomioon sekä ratkaisujen perustana olevien luontoverkostojen elinvoiman turvaaminen että luontopohjaisten ratkaisujen paikalliset mahdollisuudet ja tarpeet.

Viheralueiden laatuun ja hoitotoimenpiteisiin eniten vaikuttaviksi tahoiksi vastaajat tunnistivat viheralueiden määrittelystä ja kunnossapidon resursoinnista päättävät elimet sekä viheralueiden käytännön kunnossapitoa ohjaavat esihenkilöt. Lisäksi esihenkilöt tunnistivat kenttätöntekijöiden työn merkityksen etenkin viheralueiden laadun osalta. Kenttätöntekijät tunnistivat myös itse vaikutusvaltansa hoitokäytäntöihin. Laadun kohdalla on huomioitava, ettei se ole käsitteenä yksiselitteinen, vaan se voi tarkoittaa eri tahoille ja toimijoille erilaisia asioita. Kysymyksenasettelu on siten voinut ohjata ajattelemaan viheralueiden laatua ensisijaisesti viheralueiden suunnittelun ja kunnossapidon kautta. Viheralueiden laatu määrittyy kuitenkin myös muissa päätöksenteon prosesseissa kuin viheralueiden hallintaan varsinaisesti liittyvissä prosesseissa, ja viheralueiden laatu on tällöin käsitteenä laaempi. Kaavoituksessa viheralueiden tyyppi määritellään erilaisilla kaavamerkinnoillä, mikä vaikuttaa siihen, millaisia viheralueita rakennetaan ja millaisia palveluja ne tarjoavat käyttäjille. Samalla kaavamerkinnot vaikuttavat myös viheralueiden ekologiseen laatuun. Viheralueiden hoidon periaatteet, jotka määritellään kuntapäätöksenteossa muun muassa erilaisten viheralueiden strategioiden yhteydessä, vaikuttavat keskeisesti viheralueiden laatuun. Nämä seikat määrittävät viheralueiden suunnittelua ja hoitotoimenpiteiden toteutusta.

Vastausten perusteella viheralueiden vastuuhenkilöt ja kenttätöntekijöiden esihenkilöt kokevat roolinsa merkittäviksi sekä viheralueiden suunnittelun että hoitokäytäntöjen osalta. Vastauksissa on kuitenkin vaihtelua. Esimerkiksi kenttätöntekijöiden esihenkilöt mainitsivat kunnallispoliitikat useimmin vaikutusvaltaisimmaksi tahoksi viheralueiden määrän ja suunnittelun osalta. Kunnallispoliitikat eivät kuitenkaan itse koe olevansa erityisen vaikutusvaltaisia, eivätkä tätä tunnistaneet myöskään muut toimitasot. Kysymyksenasettelu on ohjannut vastaajia tunnistamaan vaikutusvaltaisen tahon laajassa tehtäväkentässä, mikä selittää hajontaa vastauksissa. Toimijatasojen rooleissa ja näkemyksissä vaikutusvallasta on siis vaihtelua. Esimerkiksi kunnallispoliitikoilla on todellisuudessa paljon strategista päätäntävaltaa eli mahdollisuuksia ottaa kantaa ja määritellä esimerkiksi viheralueiden käytön ja hoidon periaatteita, joita viedään kuntaorganisaatiossa käytäntöön ohjelmien, suunnitelmien ja toimintatapojen avulla.

Päätöksentekoketjuun liittyvän kyselyn tulosten analysointi indikoi, että kuntatasolla on yleisesti epäselvyyttä siitä, miten viheralueisiin ja luontopohjaisiin ratkaisuihin liittyvä päätöksentekoketju muotoutuu käytännön tasolla. Selkeämpi roolitus ja vastuunjako voisivat helpottaa yhteistyötä ja ymmärrystä eri toimitasojen välillä.

3. Johtopäätökset

Hankkeen aikana toteutettujen työpajojen, haastattelujen sekä taustaselvityksen perusteella luontopohjaisten ratkaisujen hyötyjä ei vielä tunnisteta kunnissa tai niitä ei osata täysin hyödyntää. Hyödyntämistä hidastavat sekä rakenteelliset että toimintakulttuuriin liittyvät tekijät. Kunnissa luontopohjaisten ratkaisujen käsite tunnetaan vaihtelevasti, ja etenkin päätöksenteon ylemmillä tasoilla käsitteen sisältö jää usein pintapuoliseksi. Tämä heijastuu siihen, miten ratkaisuja osataan hyödyntää esimerkiksi osana kunnan strategiasia tavoitteita. Osaamisvaje, epäselvä vastuunjako ja yhteistyön puute sekä totuttuihin toimintatapoihin urautuminen tunnistettiin keskeisiksi haasteiksi luontopohjaisten ratkaisujen yleistymiselle. Myös kustannuksiin liittyvät epävarmuudet ja luontopohjaisten ratkaisujen rahallisen arvon määrittelyn vaikeus hankaloittavat aiheeseen kytkeytyvää päätöksentekoa.

Hankkeessa tavoitetuilla kuntatoimijoilla oli varsin yhtenevä näkemys siitä, että merkittävimmät luontopohjaisiin ratkaisuihin vaikuttavat toimet tehdään suunnitteluvaiheessa ja hallinnollisella tasolla (esim. kaavoituksessa). Viheralueisiin ja luontopohjaisiin ratkaisuihin liittyvä päätöksenteko näyttäytyi sen sijaan hajanaisena ja roolien väliset rajat osin epäselvinä. Luontopohjaisten ratkaisujen monihyötyisyys edellyttääkin usein myös suunnittelu- ja toteutusvaiheelta monialaista osaamista. Käytännön kokemusten ja pilotoitujen toteutusten vähäisyys vaikeuttaa ratkaisujen hyötyjen ja soveltuvuuden arviointia. Tämä voi osaltaan vahvistaa käsitystä luontopohjaisista ratkaisuista lisätyötä vaativina vaihtoehtoina. Toisaalta kunnissa oli myös kiinnostusta ja valmiutta kehittää toimintaa luontopohjaisten ratkaisujen parissa.

Hankkeessa saatujen tulosten valossa kuntien olisi tulevaisuudessa kannattavaa vahvistaa luontopohjaisten ratkaisujen asemaa osana strategista ympäristö- ja ilmastotyötä. Tätä voidaan tukea osaamisen lisäämisellä eri toimitasoilla, päätöksentekoprosessien selkeyttämisellä sekä toimialojen välisen yhteistyön edistämällä. Olisi myös tärkeää kyetä tekemään luontopohjaisten ratkaisujen monihyötyisyys näkyväksi sekä taloudellisissa että ympäristöä koskevissa arvioissa. Kun luontopohjaiset ratkaisut tunnistetaan osaksi kunnan kokonaisvaltaista kehittämistä, niiden käyttöönotto voi muuttua satunnaisista kokeiluista systemaattiseksi osaksi kaupunkisuunnittelua ja viheralueiden ylläpitoa. Hankkeen työpajoissa kuntien edustajat korostivat strategian merkitystä päätöksenteossa ja luontopohjaisten ratkaisujen hyödyntämisessä. Kun luontopohjaiset ratkaisut sisällytetään kunnan strategiaan, niiden toteuttamiselle voidaan varata resursseja myös budjetissa.

Selvityksen perusteella voidaan todeta, että luontopohjaisten ratkaisujen edistäminen kunnissa vaatii sekä rakenteellista että asenteellista muutosta. Osaamisen vahvistaminen, toimialat ylittävän yhteistyön lisääminen ja päätöksenteon selkeyttäminen tukevat laajempaa luontopohjaisten ratkaisujen käyttöönottoa. Asukkaiden osallistaminen nähtiin tärkeänä osana etenkin suunnitteluprosessissa.

Lähdeluettelo

Euroopan komissio. (n.d.). *Nature-based solutions*. Research and Innovation. Haettu 1.8.2025 osoitteesta https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-area/environment/nature-based-solutions_en

IUCN. (2020). *Global standard for nature-based solutions: A user-friendly framework for the verification, design and scaling up of NbS*. <https://doi.org/10.2305/IUCN.CH.2020.08.en>

Jaureguiberry, P., Titeux, N., Wiemers, M., Bowler, D. E., Coscieme, L., Golden, A. S., Guerra, C. A., Jacob, U., Takahashi, Y., Settele, J., & Purvis, A. (2022). The direct drivers of recent global anthropogenic biodiversity loss. *Science Advances*, 8, eabm9982. <https://doi.org/10.1126/sciadv.abm9982>

Li, M., Remme, R. P., van Bodegom, P. M., & van Oudenhoven, A. P. E. (2025). How do nature-based solutions contribute to biodiversity in cities? *Ecological Indicators*, 175, 113523. <https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2025.113523>

Nordling, K., Fahrenbach, N. L. S., & Samset, B. H. (2025). Climate variability can outweigh the influence of climate mean changes for extreme precipitation under global warming. *Atmospheric Chemistry and Physics*, 25, 1659–1684. <https://doi.org/10.5194/acp-25-1659-2025>

Paloniemi, R. (toim.), Vikström, S., Rekola, A., Mäkinen, K., Marttunen, M., Hjerppe, T., Sane, M., Syrjänen, K., Koskela, I.-M., Aulake, M., Hautamäki, R., Ariluoma, M., Kehvola, H.-M., Matila, A., Häyrynen, M., Hankonen, I., Tuomenvirta, H., Pilli-Sihvola, K., Votsis, A., & Haavisto, R. (2019a). *Kestävää kaupunkisuunnittelua: Luontopohjaiset ratkaisut maakunnissa ja kunnissa* (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:48). Valtioneuvoston kanslia. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-774-1>

Paloniemi, R. (toim.), Hautamäki, R., Ariluoma, M., Kehvola, H.-M., Hankonen, I., Häyrynen, M., Votsis, A., Haavisto, R., Tuomenvirta, H., Aulake, M., Pilli-Sihvola, K., Sane, M., Marttunen, M., Hjerppe, T., Vikström, S., & Matila, A. (2019b). *Luontopohjaisten ratkaisujen käytännön toteuttaminen maakunnissa ja kunnissa* (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:49). Valtioneuvoston kanslia. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-775-8>

Syvälahti, S. (2025). *Luontopohjaisten ratkaisujen edistäminen kuntatasolla: Haasteet ja parhaat käytännöt* (Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö). Hämeen ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202504146441>

Valtioneuvosto. (2019). *Tutkimus: Suomessa hyvät edellytykset hyödyntää luontopohjaisia ratkaisuja ilmastonmuutokseen sopeutumisessa ja luonnon monimuotoisuuden suojelussa*. Haettu 1.8.2025 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/tutkimus-suomessa-hyvät-edellytykset-hyodyntaa-luontopohjaisia-ratkaisuja-ilmastonmuutokseen-sopeutumisessa-ja-luonnon-monimuotoisuuden-suojelussa>

Tikkakoski, P., Leppänen, S., Mela, H., Luhtala, S., Hildén, M., Mikkola, M., Kühn, T., Naumanen, H., Ahonen, S., Haapala, A., Lilja, S., Tuomenvirta, H., Drebs, A., & Votsis, A. (2024). *Kohti ilmastokestävää*



kaupunkisuunnittelua: Opas ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen edistämiseen alueidenkäytön suunnittelussa, kaavoituksessa ja rakentamisessa (Suomen ympäristökeskuksen raportteja 18/2024). Suomen ympäristökeskus. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-5666-3>

Turunen, I., & Lahtinen, E. (2025). *Luontopohjaiset ratkaisut käyttöön kaupungeissa: Ratkaisuja kestävien ja hyvinvoivien kaupunkien rakentamiseen*. Green Building Council Finland ry. ISBN 978-952-7569-05-4

World Health Organization. (2016). *Urban green spaces and health: A review of evidence* (WHO/EURO:2016-3352-43111-60341). <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/345751/WHO-EURO-2016-3352-43111-60341-eng.pdf>

